

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2025: 56; 80–92 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2025.56.13151>

УДК 070:316.77:355

ВІЙНА ЯК ТЕМА У МАС-МЕДІА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙ НА САЙТАХ МЕДІА: «ТСН» ТА «УКРАЇНСЬКА ПРАВДА»

Мар'яна Кіца

*Національний університет «Львівська політехніка»,
бул. С. Бандери, 12, Львів, 79013, Україна
e-mail: mariana.o.kitsa@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0704-5012>*

Ірина Мудра

*Національний університет «Львівська політехніка»,
бул. С. Бандери, 12, Львів, 79013, Україна
e-mail: iryna.m.mudra@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-8410-5437>*

У статті через порівняльний аналіз публікацій на сайтах українських медіа «ТСН» та «Українська правда» проаналізовано, як тему війни висвітлюють у сучасних медіа. Зосереджено увагу на тому, у який спосіб та як часто досліджувані медіа пишуть про війну в Україні. Проаналізовано тематику популярних українських медіа у воєнний час. З'ясовано, що різні інформаційні платформи відповідно до своїх можливостей та специфіки формують суспільну думку про війну, впливають на аудиторію.

Ключові слова: війна, масмедіа, ТСН, Українська правда, теми війни, російсько-українська війна, інформаційна політика.

Постановка проблеми. Існує вислів, що свобода – перша жертва війни! Свобода слова – це фундаментальна цінність, яку не можна недооцінювати. Україна вже давно чинить опір Росії та російському колоніалізму і з великими труднощами відстоює демократію та незалежність. Чимало людей перешкоджають цій боротьбі за демократію. Це особливо помітно у складних відносинах між урядом і медіа, що пов'язано з намаганням влади звести роботу преси до «меседжів», які мають дійти до певних політиків, певних груп у суспільстві чи країні.

У відносинах із політикою журналістика перестає служити суспільству, а суспільство, у відповідь, переходить у ту реальність, де обговорюються грандіозні плани, відсутність обороту, корупція та чимало складних процесів, які рідко висвітлюються у медіа. Намагаючись контролювати громадську думку та «інформаційний фронт», щоб виграти війну, держава може втратити суспільство.

Метою дослідження є аналіз тематики популярних українських медіа у воєнний час. Поставлена мета передбачає виконання таких **завдань**: з'ясувати чи популярні масмедіа пишуть про війну в Україні; провести порівняльний аналіз тематичних і кількісних характеристик публікацій на обох медіаплатформах; дослідити, як сайти «ТСН» та «Українська правда» подають інформацію про війну, включаючи частотність та стилістичні особливості публікацій.

Об'єкт дослідження – контент популярних українських медіа «ТСН» та «Українська правда». *Предмет дослідження* – публікації на сайтах «ТСН» та «Українська правда», в яких висвітлюється тема війни.

Новизна дослідження полягає в тому, що було проаналізовано і порівняно два популярні мас-медіа – «ТСН» та «Українська правда», які висвітлюють тему російсько-української війни.

Методи дослідження. У процесі дослідження висвітлення війни на сайтах «ТСН» та «Українська правда» було використано комплекс методів, що дають змогу глибоко та всебічно проаналізувати обрану тему. Теоретичний метод дослідження передбачав вивчення наукових праць, монографій, статей, присвячених журналістиці, медіакомунікаціям та висвітленню конфліктів у засобах масової інформації. Аналіз літератури дав змогу сформуувати концептуальну базу дослідження, визначити основні підходи до фреймування воєнних подій та осмислити специфіку інформаційних стратегій у кризових ситуаціях. Теоретичний метод забезпечив обґрунтування вибору інструментів дослідження та інтерпретацію отриманих емпіричних даних у контексті сучасних наукових підходів до вивчення медіа. Він також сприяв виявленню ключових тенденцій у висвітленні війни та їхньої відповідності теоретичним моделям комунікації. Метод контент-аналізу був застосований для кількісного та якісного аналізу матеріалів, опублікованих на обраних сайтах. Було проаналізовано заголовки, ключові слова, стилістичні та тематичні особливості текстів, щоб визначити основні наративи та тональність висвітлення подій. Дослідження передбачало порівняння підходів до висвітлення подій на двох платформах. Це дозволило виявити специфіку роботи кожного медіа: відмінності у подачі матеріалів, пріоритети у виборі тем та використанні джерел.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковці, що займалися дослідженням та аналізом діяльності медіа у воєнний час: Ю. Козир, Д. Орлова, С. Польовик, В. Жугай та інші.

Віталій Жугай у своїй праці «Висвітлення російсько-української війни 2022 року у ЗМІ»¹ розповів про основні аспекти роботи ЗМІ під час повномасштабного вторгнення, проаналізувавши майже 500 різножанрових матеріалів в українських і закордонних електронних та друкованих ЗМІ (з 24 лютого 2022 року до 6 квітня 2022 року). Дар'я Орлова у своїй праці «Висвітлення конфлікту на Сході в українських медіа: дослідження цінностей, установок та практик журналістів»² (2016 року) проаналізувала висвітлення війни у медіа 2014 року. Дар'я Орлова також провела дослі-

¹ Жугай, В. Й. (2022), Висвітлення російсько-української війни 2022 року у ЗМІ. Національний університет «Одеська юридична академія». URL: <http://surl.li/dkqrth>

² Орлова, Д. (2016.). Висвітлення конфлікту на Сході в українських медіа. URL: https://ms.detector.media/content/files/dm_zvit_redpraktika_new.pdf

дження у форматі інтерв'ю, яке стосувалося того, як саме журналісти висвітлюють теми, пов'язані зі збройним конфліктом.

Юлія Козир у своїй роботі «Соціокультурні смисли концептуальної моделі Україна-Росія в масмедійному контексті»³ дослідила українсько-російські відносини на сторінках як українських (1819 публікацій), так і російських (912 публікацій) видань.

Світлана Польовик у своїй праці «Образ України у світі: аналіз азійських ЗМІ»⁴ проаналізувала та дослідила зображення України та російсько-української війни (2014 року) на сторінках «The Times of India». Вона провела контент-аналіз висвітлення подій війни, результати якого демонструють ставлення зарубіжного населення (Азії) до України та збройного конфлікту з Росією. Висновуючи результати свого аналізу, вона зазначила, що «видання «The Times of India» доволі часто висвітлює події, які відбуваються в Україні і надає їм переважно нейтрального забарвлення»⁵.

Основною тенденцією в політичній журналістиці є зміщення ціннісних орієнтирів медіа від етичних і моральних норм у бік політичного мейнстріму, який визначається політичною ситуацією, що склалася. Висвітлення політичних криз, особливо збройних конфліктів, супроводжується прагматизмом в інтерпретації подій і гнучкістю у формуванні оцінних уявлень. І позитивні, і негативні оцінки ґрунтуються не на об'єктивних фактах, а на політичних інтересах. Таким чином, більшість медіа вибудовують свої відносини з центрами влади на основі полярних уявлень про абсолютну підтримку і лояльність до держави або різке несприйняття і критику⁶.

У матеріалах, присвячених висвітленню збройних конфліктів, об'єктом розгляду є сам конфлікт та свобода вираження думок громадян під час нього. При цьому медіа ставлять за мету не вирішення конфлікту, а використання та інтерпретацію політичних (збройних) подій для формування лояльної до центра влади громадської думки, а також звернення громадської думки на його захист і підтримку, коли цей центр влади втягнутий у конфлікт. Результат багатьох збройних конфліктів визначається не військовими перемогами, а ідеологічними перемогами в масовій свідомості. Засоби масової інформації, часто залучені в політичні конфлікти як непрямі учасники або треті сторони, відіграють деструктивну роль і ще більше нагнітають істерію навколо конфлікту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Один з найважливіших викликів, що стоять перед дослідниками сьогодні, – це використання ЗМІ як засобу запобігання політичним конфліктам.

У демократичних суспільствах медіа також можуть виконувати освітню функцію, наприклад, сприяти плюралізму думок. У реальному світі саме медіа мають бути ключовим елементом у створенні зворотного зв'язку та формуванні ефективної

³ Козир, Ю. А., & Ткаченко, О. Г. (2015), Соціокультурні смисли концептуальної моделі Україна-Росія в масмедійному контексті. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/dissertation_563a5ef71d891.pdf

⁴ Середюк, Н. П. (2019), Політичні аспекти російсько-українського протистояння. *Політикус: науковий журнал*, с. 65–69.

⁵ Середюк, Н. П. (2019), Політичні аспекти російсько-українського протистояння. *Політикус: науковий журнал*, с. 65–69.

⁶ Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації. (2016), «Компанія ВАІТЕ», Київ. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/9/3/254531.pdf>

політики. Це тісно і природно пов'язано із завданням формування нового етосу висвітлення політичних конфліктів і виховання почуття відповідальності журналістів за потік інформації та його наслідки. Такі сфери, як політична журналістика та редакційна журналістика, які висвітлюють політичні конфлікти більше, ніж будь-який інший вид журналістики, також заслуговують на увагу.

Оскільки слово «війна» з'явилося в українському медійному контексті ще до російської анексії Криму, було проаналізовано ключові питання, починаючи з кінця лютого 2014 року, коли міжнародна спільнота та українські політологи, історики і журналісти почали говорити про російську агресію, аналізувати і прогнозувати її.

Якщо переглянути архів новин російських медіа, то можна побачити, що кримський референдум став справді святковою подією для медіа. Вони транслювали «Ура», «З поверненням» і цитували сфабриковані результати голосування. Російські медіа, як нам відомо, не говорили про присутність російських військ на півострові⁷.

У перші тижні окупації самі кримські медіа намагалися знайти баланс між російською пропагандою та очевидними фактами. Зокрема, кримськотатарський телеканал АТР, який невдовзі був заборонений, займав виключно проукраїнську позицію. У доповіді «Російська пропаганда в українському інформаційному просторі. Підсумки 2014 року» Роман Штов, експерт з моніторингу російської пропаганди, підкреслює, що кримські медіа були мотивовані байдужістю і відсутністю будь-якої підтримки з боку української влади зберігати лояльність до російської позиції. Протягом першого місяця окупації кримські медіа здебільшого намагалися підтримувати баланс і рівновагу між проросійським і проукраїнським дискурсами. Однак, не отримуючи жодних сигналів чи підтримки з Києва, вони не мали іншого вибору, окрім як змінити свою риторичку на більш лояльну до Москви. Українські медіа в Криму поступово були закриті – спочатку «1+1», «24 канал», «СТБ», розважальні канали, а також опозиційні телеканали «Інтер» та «Україна»⁸.

Ворожа пропаганда посилилася з початком бойових дій на сході України. Всі можливі російські телеканали («НТВ-Мир», «Россия») розпочали інформаційний наступ, і місцеве населення було поінформоване про нову ворожу київську владу та її наміри майже знищити Донбас. Основними категоріями, які використовували медіа та всі інформатори, були нацизм, фашизм, ворожість та антиукраїнськість нової влади. Навіть після Майдану жителі Донбасу були поінформовані про інцидент з «Беркутом» і наміри нової влади розпочати війну проти населення Донбасу. Коли в українських медіа почала поширюватися інформація про російську пропаганду, російські медіа заперечували її і стверджували, що антиукраїнська пропаганда виходить з Києва.

Російські медіа визначили початок збройного вторгнення на Донбас так: «український уряд почав розстрілювати представників власного народу, і Росія була змушена відповісти». Більшість проросійських телеканалів і газет, що ведуть мовлення в Луганській і Донецькій областях, процитували слова міністра оборони Росії Шой-

⁷ Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації (2016), «Компанія ВАІТЕ», Київ. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/9/3/254531.pdf>

⁸ Колесник, О. (2018), Засоби масової інформації як форма суспільної комунікації. Порушення мовних норм у сучасних ЗМІ. URL: <https://vseosvita.ua/library/zasobi-masovoi-informacii-ak-forma-suspilnoikomunikacii-porusenna-movnih-norm-u-sucasnih-zmi-187838.html>

гу. Зокрема, він говорив про початок мирних військових навчань на сході України. За повідомленням російського агентства «Інтерфакс», 24 квітня 11 000 українських солдатів розпочали війну проти українців на Донбасі⁹.

У Донецькій області підконтрольні сепаратистам медіа (наприклад, «Новороссія», «Голос республіки», «Донецкое время», «ДНР-ТВ») за тематикою і стилем схожі на радянські партійні видання. Наприклад, газета «Новороссія» зосереджується на історичних та політичних темах, пов'язаних з Україною, її традиціями та наругою над мовою. Аналогічно, газета також торкається теми Європи, надаючи читачам матеріали про те, «чому Україна повинна приєднатися до Росії» тощо¹⁰.

Збройний напад Росії на Україну суттєво змінив медіаландшафт не лише в Україні, а й в усьому світі. Роль медіа в об'єктивному інформуванні громадян, протидії інформаційній війні та підвищенні медіаграмотності значно зросла. Якісна, авторитетна преса, яка формує думки виборців і політиків, стала невід'ємною частиною сучасного життя¹¹. 24 лютого 2022 року Росія напала на Україну. Це не лише докорінно змінило життя українського народу, призвело до численних жертв серед мирного населення та перетворення мільйонів українців на біженців, а й змусило журналістів адаптувати свою роботу до умов воєнного часу.

У перший день війни більшість українських телеканалів («1+1», «Інтер», «СТБ», «UA: Перший», «1+1», «Інтер», «СТБ», «UA: Перший», «UA: Культура», ICTV, ТРК «Рада», ТРК «Київ», а також кілька великих радіостанцій) об'єднали зусилля для створення новин та аналітичних матеріалів на оборонну тематику. Було започатковано телевізійний марафон «Сильні разом», в рамках якого вироблялися та транслювалися єдині новини #UAtogether українською, англійською та російською мовами¹². До цього часу супутникові сигнали каналів були розкодовані і доступні усім безкоштовно – мережі «Мего», «Світ» та багато інших мовників також надали вільний доступ до каналів, що транслювали важливі новини. Національна платформа цифрового доступу до документів для українців «Дія» надала всім користувачам інструмент DiaTV, який забезпечує доступ до безкоштовного телевізійного сигналу на екранах смартфонів¹³.

Найбільші медіагрупи оприлюднили спільну заяву щодо мовлення в умовах воєнного стану, в якій проголосили своїм пріоритетом надання якісних новин громадянам, припинення будь-якого політичного конфлікту та забезпечення повної синергії між медіа аж до перемоги. Але створення такого виду подання новин неабияк

⁹ Кобільник, Б. Ю., Гізур, А. І. (2016), Роль інформаційно-психологічних впливів у інформаційній війні. Актуальні задачі та досягнення у галузі кібербезпеки: *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кропивницький, 23–25 листопада 2016 року)*. Кропивницький, 2016, с. 28–29.

¹⁰ Козир, Ю. А., & Ткаченко, О. Г. (2015), Соціокультурні смисли концептуальної моделі Україна-Росія в масмедійному контексті. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/dissertation_563a5ef71d891.pdf

¹¹ Кулицький, С. (2017), Гібридна війна Росії проти України: економічний вимір. *Україна: події, факти, коментарі*, (10), с. 43–54.

¹² Бутирський, О. А. (2003), Україна у дзеркалі західних ЗМІ. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Журналістика*, (11), с. 53–54.

¹³ Жугай, В. Й. (2022), Висвітлення російсько-української війни 2022 року у ЗМІ. Національний університет «Одеська юридична академія». URL: <http://surl.li/dkqrth>

похитнуло свободу слова українських медіа, тому що існує лиш одна точка зору на ту чи іншу ситуацію. Чимало дослідників та журналістів, які займалися цим питанням стверджують, що під час повномасштабної війни це найкраще рішення, щоб не робити масштабних громадських конфліктів, а медіа не «гналися» з почуттями людей і не конкурували між собою, як це було у 2014 році.

Україна була головною темою обговорення для більшості західних ЗМІ. Чимало кореспондентів прибули в Україну з великим ризиком¹⁴.

Президент України Володимир Зеленський ефективно налагодив комунікацію з українським народом через засоби масової інформації. Щодня він виголошував одну-дві промови, у яких надавав важливу інформацію про розвиток оборонного сектору, пояснював позицію держави, підтримував бойовий дух військових та інформував про співпрацю з західними партнерами.

Матеріали про війну найшвидше з'являються на телебаченні, радіо, у соціальних мережах та друкованих медіа, тоді як аналітичні матеріали публікуються частіше і не втрачають своєї актуальності через запізнiлу публікацію¹⁵. Таким чином, у друкованих медіа переважала аналітика, тоді як на веб-сайтах і в соціальних мережах здебільшого публікувалися короткі інформаційні статті.

Тема повномасштабної війни у 2022 року активніше ширилася серед західних журналістів, ніж у 2014 році. У цьому можна переконатися, відвідаючи сайт єдиного у світі музею новин. Тут щодня публікуються 4 500 перших сторінок найбільших світових друкованих видань, починаючи з New York Times і закінчуючи The Australian¹⁶. Війну в Україні висвітлювали і продовжують висвітлювати майже цілодобово у новинних стрічках BBC, CNN, FOX News та багатьох інших телеканалів, а також найбільших світових інформаційних агентств, таких як Reuters, France Presse, Associated Press, Al Jazeera і Bloomberg¹⁷.

Протягом перших тижнів вторгнення медіа швидко змінили свої тематичні пріоритети. Як наслідок, новини про місцеве життя, культуру та навколишнє середовище відійшли на другий план, а військові події стали помітнішими. Цікаво, що боротьба з російською пропагандою призвела до підвищення якості онлайн-медіа в Україні. Регіональні журналісти зосередилися на офіційних джерелах, розвідувальній підтримці армії, територіальній обороні, волонтерах та внутрішньо переміщених особах. Водночас було зазначено, що кількість україномовних текстів на сайті Донецької області зросла майже на чверть, при цьому матеріали стали коротшими, але більш інформативними. Водночас інтернет-медіа Одеської області містили більше аналітичних матеріалів на військову тематику, а видання Дніпропетровської області – більше матеріалів на тему збереження культурних цінностей¹⁸.

¹⁴ Макаренко, Є. А. (2019), Протидія російській пропаганді на міжнародній арені: європейський вимір. У *Матеріалах міжнародної науково-практичної конференції «Деокупація і реінтеграція інформаційного простору Криму»* (с. 29–30).

¹⁵ Geertz, C. (1973), *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. New York, NY: Basic Books.

¹⁶ Скриник, М. В. (2013), Мілітарна метафора як один із засобів вербалізації концепту Україна в російських ЗМІ. *Мова і культура*, 16(1), с. 172–178.

¹⁷ Жугай, В. Й. (2022), Висвітлення російсько-української війни 2022 року у ЗМІ. Національний університет «Одеська юридична академія». URL: <http://surl.li/dkqrth>

¹⁸ Там само.

Примітно, що з початку повномасштабного вторгнення в онлайн-медіа було зафіксовано лише кілька випадків фейків і дуже мало випадків проросійської пропаганди. Незважаючи на це, спостерігається збільшення запозиченого контенту в медіа. Найчастіше це пов'язано з тим, що ЗМІ поширюють інформацію з офіційних джерел, зокрема офіційні звіти, заяви вищих посадових осіб та дані Генерального штабу. У випадку з новинами з регіонів використовувалася інформація від місцевих адміністрацій та мерів. Інформацію, важливу у воєнний час, наприклад, про становище внутрішньо переміщених осіб, стан кордону та евакуаційні потяги, також брали з офіційних джерел.

Телеканал «1+1» – український державний телеканал, що входить до конгломерата «1+1 медіа». Телевізійна служба новин (ТСН) – щоденна інформаційна програма на телеканалі «1+1», що виробляється «1+1 медіа». Вважається однією з найпопулярніших інформаційних програм в Україні; випуски ТСН виходять до восьми разів у будні та один раз у вихідні, залежно від дня тижня¹⁹.

Вечірні випуски ТСН включають важливі соціально-економічні та політичні новини, а також новини культури та спорту, надаючи всебічний огляд національних та світових подій. У Facebook також є пости на різноманітні теми, але, на відміну від телевізійних програм, контент широкий, з історіями та блогами про життя знаменитостей. У розділі «Відео» щодня додається кілька сюжетів з телевізійних новинних програм. Коли відбуваються надзвичайно важливі (з точки зору журналістів ТСН) події, на сторінці ведеться пряма трансляція з місця подій, і варто зазначити, що Facebook пропонує доступ в режимі реального часу до випусків теленовин жестовою мовою, що допомагає глухим людям дізнаватися новини²⁰.

Навіть в екстремальних умовах журналістика має залишатися професійною та відповідальною, як це передбачено галузевими стандартами²¹. Однак у воєнний час вони мають бути адаптовані до особливих обставин: на думку М. Тимошика, під час зовнішньої агресії моральні засади національної журналістики мають зосереджуватися на «таких базових поняттях: свобода слова, патріотизм, професіоналізм, толерантність до національної журналістської традиції, об'єктивність і правдивість, самокритика, відкритість і аргументованість»²².

Розуміння війни у свідомості суспільства синхронно й оперативно фіксують засоби масової інформації, які сьогодні є найефективнішим засобом поширення інформації в українському мовному просторі. Джерелом для цього дослідження став сайт ТСН, який входить до п'ятірки найпопулярніших медіа в Україні (станом на травень 2024 року).

Відомі вислови чітко вирізняються на тлі офіційної або стилістично нейтральної інформації. У контексті висвітлення війни крилаті фрази набувають нового змісту. Цитування популярних висловів (мемів), які відгукуються в умовах повно-

¹⁹ TSN.ua. ТСН: веб-сайт. URL: <https://tsn.ua/>

²⁰ TSN.ua. ТСН: веб-сайт. URL: <https://tsn.ua/>

²¹ Центр прав людини ZMINA. (2023), Виклики для свободи слова та журналістів в умовах війни: соціологічне дослідження / П. Бондаренко, Т. Печончик, А. Сухарина, В. Яворський, Київ. URL: https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2023/05/freedomofspeechandjournalistsatwar_socialresearchua_web.pdf

²² Жугай, В. Й. (2022), Висвітлення російсько-української війни 2022 року у ЗМІ. Національний університет «Одеська юридична академія». URL: <http://surl.li/dkqrth>

масштабної війни, не лише відображає хід бойових дій, а й додає іронічного відтінку повідомленням. Наприклад, у повідомленні про Повітряні сили ЗСУ: «На півдні “демілітаризували” два ворожі гелікоптери». На сайті ТСН у статті «Що таке демілітаризація?» від 09.03.2022 зазначається: «Нагадаємо, коли 24 лютого Росія розпочала війну проти України, президент Росії назвав це “спецоперацією” з метою демілітаризації та денацифікації України». У цьому контексті слово «демілітаризувати» набуває значення синоніма до «знищити» і використовується у повідомленнях про втрати окупаційних військ. Як заміна синонімами в таких повідомленнях вживаються образні вирази, наприклад: «Українські військові повідомили, що “підірвали” ворожий склад боєприпасів» або «“Бавовна”: захисники фактично ліквідували нацистські склади боєприпасів» (бавовна російською – «хлопок»)²³.

Війні Росії проти України та її наслідкам присвячено 74% дослідженої частини новинної стрічки медіаресурсу «ТСН». Протягом доби, дев'ять новин на міжнародну тематику стосувалися війни, зокрема п'ять – щодо Росії та одне повідомлення стосувалось Білорусі в контексті можливого вторгнення в Україну. Ексклюзивних повідомлень на тему війни було чотири.

Окрім збройної агресії, Україна стикається з масштабною інформаційною війною. У цьому протистоянні важливу роль відіграють мовні засоби, які, за словами Б. Парахонського та Г. Яворської, здатні боротися «за когнітивний і комунікативний контроль, за вплив на свідомість людей, їхні емоції, мислення, розум і, відповідно, їхню поведінку».

З огляду на це, протидія (зокрема – мовна) ворожій пропаганді стає ключовим елементом боротьби із супротивником. Лінгвістичне осмислення та відтворення подій воєнного часу вимагають багатогранного підходу, що включає різнопланове фіксування, систематизацію та усвідомлення подій як під час війни, так і в перспективі післявоєнного відновлення.

Одним з найпопулярніших онлайн-медіа, яке входить до так званого списку «білих медіа», тобто тих, які дотримуються стандартів журналістики, є «Українська правда». Від початку повномасштабного вторгнення «Українська правда» неодноразово піддавалася критиці. Це було пов'язано з тим, що заголовки новин були сумнівними і зовсім не відповідали змісту самого тексту. А втім, онлайн-видання залишається одним з найпопулярніших серед читачів, у тому числі і під час повномасштабного вторгнення. Особливістю висвітлення видання під час повномасштабного вторгнення є те, що воно часто публікує матеріали від професійних та цікавих особистостей, як-от урядовці, керівники міст та АТО, військові командири тощо²⁴.

Проаналізована частина новинної стрічки «Української правди» на 83% складається з матеріалів, присвячених війні Росії проти України. Зокрема, у процесі дослідження встановлено, що 13 публікацій стосувалися міжнародних політичних подій, пов'язаних із військовими діями. У восьми матеріалах висвітлювався стан енергетичної інфраструктури України після масованих ракетних обстрілів. Дві статті були

²³ TSN.ua. ТСН: веб-сайт. URL: <https://tsn.ua/>

²⁴ Філенко, І. В. (2013), Особливості висвітлення зовнішньої політики України в російських ЗМІ за часів президентства Б. Єльцина. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія*, (6), с. 114–124.

присвячені подіям у Росії, а також було включено одну ексклюзивну публікацію про наслідки атаки на Київ із використанням іранських дронів.

Серед новин, не пов'язаних безпосередньо з війною, переважали матеріали міжнародної тематики – їхня частка становила 14%. У цій категорії було виявлено одну новину на спортивну тему, решта матеріалів стосувалися політики та економіки.

Щодо інших подій в Україні, які не пов'язані з війною або міжнародною тематикою, досліджувана частина стрічки включала лише кілька новин. Одна новина була присвячена темі COVID-19, одна – економічній тематиці, ще одна висвітлювала культурну подію. Також у стрічці з'явилася новина про діяльність правоохоронних органів та затримання підозрюваних. У цьому випадку було помічено порушення редакційних стандартів: текст подавав цитату пресслужби СБУ без належного редагування, що створило некоректне враження щодо судових рішень, наприклад: «У міськраді Дніпра викрили чиновників, які «продавали» місця на кладовищі».

Результати і перспективи подальших досліджень обговорення. Починаючи з 24 лютого 2022 року українські онлайн-медіа активно висвітлюють події на передовій та в районах, що перебувають під ворожими обстрілами, повідомляють про втрати ворога та перемоги наших сил, документують злочини російських військ та розповідають історії тих, хто став свідком війни. Для забезпечення точного висвітлення військових подій Комісія з журналістської етики опублікувала «Словник війни», який рекомендує використовувати в медіа. По-перше, Комісія зазначає, що російсько-українська війна триває з 2014 року і що після 24 лютого вона є широко-масштабним або повномасштабним вторгненням²⁵. Порівняно з 2014 роком, після анексії Криму та повномасштабного вторгнення, у 2022 році висвітлення військових подій у медіа суттєво змінилося. Онлайн-медіа почали чітко визначати терміни воєнного часу та зосереджуватися не лише на тому, де відбуваються бойові дії, а й на тому, як від війни страждає все українське населення. Після повномасштабного збройного вторгнення Росії українські медіа зіткнулися з новими викликами. Тривала інформаційна війна лише збільшила амплітуду коливань. На цьому новому етапі війни українське суспільство має ще більш виражене право на свободу слова і потребує точної та оперативної інформації. Окрім того, перед журналістами стоїть важливе завдання розвінчувати деструктивні кліше російської пропаганди.

Висновки. У разі зовнішнього збройного вторгнення вкрай важливо, щоб держава чітко заявляла про свою позицію, об'єднувала суспільство, давала можливість суспільству на право вираження своєї думки та комунікувала оптимістичні очікування, тобто була готова до перемоги. Тому експресивна мова припустима навіть в офіційних інформаційних повідомленнях. Її мета – підтвердити рішучість у боротьбі за звільнення нації від агресора. Розповідати про війну у власній країні на відстані дуже складно. Це пов'язано зі спільними переживаннями, почуттями та відчуттями, для вираження яких потрібні точні слова: за словами Т. Котца, «поняття війни в кожен історичний період набувало нового смислового відтінку і нової оціночної парадигми. 74% інформаційної частини стрічки новин медіаресурсу «ТСН» присвячено війні Росії проти України та її наслідкам. На цю тему є 9 міжнародних новин, 5 про

²⁵ Жугай, В. Й. (2022), Висвітлення російсько-української війни 2022 року у ЗМІ. Національний університет «Одеська юридична академія». URL: <http://surl.li/dkqrth>

Росію та 1 про події в Білорусі. Також було опубліковано чотири ексклюзивні репортажі на військову тематику.

Від початку повномасштабного вторгнення «Українську правду» неодноразово критикували. Це сталося тому, що заголовки новин були сумнівними і не відповідали змісту самого тексту. І все-таки онлайн-версія залишається однією з найпопулярніших серед читачів під час повномасштабного вторгнення.

Інформаційна частина стрічки новин «Української правди» наповнена публікаціями, 83% з яких стосуються перебігу війни між Росією та Україною. Ресурс містить 13 матеріалів про міжнародно-політичні події, пов'язані з військовими діями. Ще вісім репортажів інформували про стан енергосистеми України після масованого ракетного обстрілу. Дві новини були пов'язані з подіями в Росії. У вибірку також потрапила ексклюзивна публікація про наслідки атаки безпілотників Ірану на Київ. Міжнародні новини становлять 14% новин каналу «Українська правда», не пов'язаних безпосередньо з війною.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бутирський, О. А. (2003), Україна у дзеркалі західних ЗМІ. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Журналістика*, (11), с. 53–54.
2. Жугай, В. Й. (2022), Висвітлення російсько-української війни 2022 року у ЗМІ. Національний університет «Одеська юридична академія». URL: <http://surl.li/dkqrth>
3. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації. (2016), «Компанія ВАІТЕ». Київ. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/9/3/254531.pdf>
4. Кобільник, Б. Ю., Гізур, А. І. (2016), Роль інформаційно-психологічних впливів у інформаційній війні. Актуальні задачі та досягнення у галузі кібербезпеки: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кропивницький, 23–25 листопада 2016 року). Кропивницький, 2016, с. 28–29.
5. Колесник, О. (2018), Засоби масової інформації як форма суспільної комунікації. Порушення мовних норм у сучасних ЗМІ. URL: <https://vseosvita.ua/library/zasobi-masovoi-informacii-ak-forma-suspilnoikomunikacii-porusenna-movnih-norm-u-sucasnih-zmi-187838.html>
6. Козир, Ю. А., & Ткаченко, О. Г. (2015), Соціокультурні смисли концептуальної моделі Україна-Росія в масмедійному контексті. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/dissertation_563a5ef71d891.pdf
7. Кулицький, С. (2017), Гібридна війна Росії проти України: економічний вимір. *Україна: події, факти, коментарі*, (10), с. 43–54.
8. Макаренко, Є. А. (2019), Протидія російській пропаганді на міжнародній арені: європейський вимір. У *Матеріалах міжнародної науково-практичної конференції «Деокупація і реінтеграція інформаційного простору Криму»*, с. 29–30.
9. Орлова, Д. (2016), Висвітлення конфлікту на Сході в українських медіа. URL: https://ms.detector.media/content/files/dm_zvit_redpraktika_new.pdf
10. Середюк, Н. П. (2019), Політичні аспекти російсько-українського протистояння. *Політикус: науковий журнал*, с. 65–69.

11. Скриник, М. В. (2013), Мілітарна метафора як один із засобів вербалізації концепту Україна в російських ЗМІ. *Мова і культура*, 16(1), с. 172–178.
12. Українська правда. PRAVDA: веб-сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/>
13. Філенко, І. В. (2013), Особливості висвітлення зовнішньої політики України в російських ЗМІ за часів президентства Б. Єльцина. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія*, (6), с. 114–124.
14. Центр прав людини ZMINA. (2023), Виклики для свободи слова та журналістів в умовах війни: соціологічне дослідження / П. Бондаренко, Т. Печончик, А. Сухарина, В. Яворський. Київ. URL: https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2023/05/freedomofspeechandjournalistsatwar_socialresearchua_web.pdf
15. Шолль, А. (2011), Медійний контент. У Зігфрід Вайтенберг, Ганс І. Кляйнштойбер, Бернгард Пьорксен, *Журналістика та медіа: Довідник*, перекл. з нім. П. Демешко та К. Макеєв; за заг. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк, Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, Київ, с. 293–297.
16. TSN.ua. TCH: веб-сайт. URL: <https://tsn.ua/>
17. EJN. (2021), The 5 core values of journalism. URL: <https://accountablejournalism.org>
18. Geertz, C. (1973), *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. New York, NY: Basic Books.

REFERENCES

1. Butyrskyi, O. A. (2003), Ukraina u dzerkali zakhidnykh ZMI [Ukraine in the mirror of Western media]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho un-tu imeni Tarasa Shevchenka. Ser. Zhurnalistyka*, (11), s. 53–54.
2. Zhuhai, V. Y. (2022), Vysvitlennia rosiisko-ukrainskoi viiny 2022 roku u ZMI [Coverage of the 2022 Russian-Ukrainian war in the media]. National University «Odesa Law Academy». URL: <http://surl.li/dkqrth>
3. Zhurnalistyka v umovakh konfliktu: Peredovi dosvid ta rekomendatsii [Journalism in conflict: Best practices and recommendations]. (2016), «Kompaniia VAITE», Kyiv. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/9/3/254531.pdf>
4. Kobilnyk, B. Yu., Hizur, A. I. (2016), Rol informatsiino-psykholohichnykh vplyviv u informatsiinii viini. [The role of information-psychological impacts in information warfare]. *Proceedings of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference «Current Tasks and Achievements in Cybersecurity»*, Aktualni zadachi ta dosiahnennia u haluzi kiberbezpeky: Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Kropyvnytskyi, 23–25 lystopada 2016 roku), s. 28–29.
5. Kolesnyk, O. (2018), Zasoby masovoi informatsii yak forma suspilnoi komunikatsii. Porushennia movnykh norm u suchasnykh ZMI [Mass media as a form of social communication. Violation of language norms in modern media]. URL: <https://vseosvita.ua/library/zasobi-masovoi-informacii-ak-forma-suspilnoikomunikacii-porusenna-movnih-norm-u-suchasnih-zmi-187838.html>
6. Kozyr, Y. A., & Tkachenko, O. G. (2015), Sotsiokulturni smysly kontseptualnoi modeli Ukraina-Rosiia v masmediinomu konteksti [Socio-cultural meanings of the conceptual model Ukraine-Russia in the mass media context]. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/dissertation_563a5ef71d891.pdf

7. Kulytskyi, S. (2017), Hibrydna viina Rosii proty Ukrainy: Ekonomichnyi vymir [Russia's hybrid war against Ukraine: Economic dimension]. *Ukraina: Podii, fakty, komentari*, (10), s. 43–54.
8. Makarenko, Y. A. (2019), Protydiia rosiiskii propagandi na mizhnarodnii areni: Yevropeiskyi vymir [Countering Russian propaganda on the international stage: European dimension]. *Proceedings of the International Scientific-Practical Conference «De-occupation and Reintegration of Crimea's Information Space»*, s. 29–30.
9. Orlova, D. (2016), Vysvitlennia konfliktu na Skhodi v ukrainskykh media [Coverage of the conflict in the East in Ukrainian media]. URL: https://ms.detector.media/content/files/dm_zvit_redpraktika_new.pdf
10. Serediuk, N. P. (2019), Politychni aspekty rosiisko-ukrainskoho protystoiannia [Political aspects of the Russian-Ukrainian confrontation]. *Politykus: Naukovyi Zhurnal*, s. 65–69.
11. Skrynyk, M. V. (2013), Militaryni metafora yak odyn iz zasobiv verbalizatsii kontseptu Ukraina v rosiiskykh ZMI [The military metaphor as a means of verbalizing the concept Ukraine in Russian media]. *Mova i kultura*, 16(1), s. 172–178.
12. Ukrainska pravda [Ukrainian Truth]. URL: <https://www.pravda.com.ua/>
13. Filenko, I. V. (2013), Osoblyvosti vysvitlennia zovnishnoi polityky Ukrainy v rosiiskykh ZMI za chasiv prezidentstva B. Yel'tsyna [Features of the coverage of Ukraine's foreign policy in Russian media during B. Yeltsin's presidency]. *Visnyk Mariupol'skoho derzhavnogo universytetu. Seriya: Istorii. Politolohiia*, 6, s. 114–124.
14. Tsenthr Prav Lyudyna ZMINA. (2023), Vyklyky dlia svobody slova ta zhurnalistiv v umovakh viiny: Sotsiologichne doslidzhennia [Challenges for freedom of speech and journalists during war: A sociological study]. Kyiv. URL: https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2023/05/freedomofspeechandjournalistsatwar_socialresearchua_web.pdf
15. Scholl, A. (2011), Mediinyi kontent [Media content]. In S. Weitenberg, H. Kleinsteuber, & B. Pörksen (Eds.), *Zhurnalistyka ta media: Dovidnyk*. Tsentrl Vil'noi Presy, Akademiia Ukrainskoi Presy, Kyiv, pp. 293–297.
16. TSN.ua. URL: <https://tsn.ua/>
17. E.J.N. (2021), The 5 core values of journalism. URL: <https://accountablejournalism.org>
18. Geertz, C. (1973), *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. New York, NY: Basic Books.

WAR AS A TOPIC IN MASS MEDIA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF PUBLICATIONS ON THE “TSN” AND “UKRAINSKA PRAVDA” MEDIA WEBSITES

Mariana Kitsa

*Lviv Polytechnic National University,
str. S. Bandery, 12, Lviv, 79013, Ukraine,
e-mail: mariana.o.kitsa@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0704-5012>*

Iryna Mudra

*Lviv Polytechnic National University,
str. S. Bandery, 12, Lviv, 79013, Ukraine,
e-mail: iryna.m.mudra@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-8410-5437>*

The aim of the study is to analyze the thematic focus of popular Ukrainian media during wartime. This aim involves accomplishing the following objectives: to determine whether popular mass media report on the war in Ukraine; to conduct a comparative analysis of the thematic and quantitative characteristics of publications on both media platforms; and to explore how the “TSN” and “Ukrainska Pravda” websites present information about military events, including the frequency and stylistic features of their publications.

The object of the study is the content of popular Ukrainian media outlets “TSN” and “Ukrainska Pravda.” **The subject of the study** is the publications on the “TSN” and “Ukrainska Pravda” websites that address the topic of war. **The novelty of the study** lies in the analysis and comparison of how two popular mass media outlets, “TSN” and “Ukrainska Pravda,” cover the topic of the Russian-Ukrainian war.

The article analyzes how the topic of war is represented in modern mass media, particularly through a comparative analysis of publications on the Ukrainian media websites “TSN” and “Ukrainska Pravda.” Attention is paid to how and how often these media outlets cover the war in Ukraine.

Findings. In the case of an external armed invasion, it is critically important for the state to clearly articulate its position, unite society, provide citizens with the right to express their opinions, and communicate optimistic expectations—demonstrating readiness for victory. Therefore, expressive language is acceptable even in official information messages. Its purpose is to reaffirm determination in the fight for the nation’s liberation from the aggressor.

Keywords: war, mass media, TSN, Ukrainska Pravda, war topics, Russian-Ukrainian war, information policy.